

Gradivo za javno razpravo

Nekateri vidiki delovanja krajevnih skupnosti v občini Ljubljana Bežigrad

Več razlogov je narekovalo odločitev, da se problematika krajevne samouprave v občini Ljubljana Bežigrad pripravi za širšo razpravo, v kateri bi morali ob analizi in oceni stanja izoblikovati skupne usmeritve za nadaljnji razvoj krajevnih skupnosti.

Zadnje take razprave so bile opravljene v letih 1977 in 1980, lahko bi rekli sredi intenzivne aktivnosti za preoblikovanje krajevnih skupnosti v Ljubljani, torej tudi v naši občini. S pripravljenim gradivom želimo razpravam o tej problematiki dati širši in globlji značaj, predvsem želimo v oceni in usmeritvah, ki bodo sprejete, izhajati iz sedanjih ekonomskih in političnih razmer.

Razpravam v okviru krajevnih skupnosti bi se pridružile tudi razprave v družbenopolitičnih organizacijah, družbenih organizacijah in društvih. Pomembno je, da se v te razprave aktivno vključijo tudi organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti in drugi. O tem bodo razpravljali tudi vsi zbori skupščine občine.

Gradivo, ki ga dajemo kot podlago za to široko javno razpravo, je nastalo pretežno z obdelavo posebnega vprašalnika, ki so ga izpolnile vse krajevne skupnosti. Seveda je nemogoče, da na ta način zajamemo vse probleme, ki bi jih tako analiza morala vsebovati. Menimo, da bo analizo dopolnila in obogatila sama razprava. V gradivu so izpostavljeni osnovni problemi življenja in dela krajevnih skupnosti v naši občini, predvsem razvoj krajevnih skupnosti v občini, temelji samoupravne organiziranosti in delegatskega sistema v krajevni skupnosti, družbeno planiranje in krajevna skupnost, materialni pogoji za delovanje krajevnih skupnosti, delovanje delovne skupnosti krajevnih skupnosti, družbenopolitične organizacije v krajevnih skupnostih in nekateri vidiki delovanja.

Vprašalniki z odgovori vseh krajevnih skupnosti skupaj z ostalimi viri za pripravo gradiva so shranjeni pri občinski konferenci SZDL, sekretariatu za občo upravo proračun in skupne zadeve in sekretariatu občinske skupščine.

Organizator in nosilec razprave je občinska konferenca SZDL Ljubljana Bežigrad, ki bo sprotno analizirala predloge in pripombe javne razprave in pripravila na tej osnovi osnutek stališč in sklepov oziroma usmeritev. Zbori občinske skupščine bodo o tej problematiki, vključno s predlaganimi stališči in usmeritvami, razpravljali na sejah v začetku leta 1985.

RAZVOJ KRAJEVNIH SKUPNOSTI V OBČINI

Razvoj krajevne samouprave tudi na območju naše občine, nosi vsa obeležja splošno družbenega razvoja od krajevne uprave (krajevnih ljudskih odborov) kot organov oblasti preko krajevnih odborov in stanovanjskih skupnosti kot zelo pomembnih institucij širjenja in krepitve krajevne in občinske samouprave pa do krajevnih skupnosti, kakršne opredeljuje ustava 1974 kot pomembne člene in osnove političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

Že po ustavi 1963 občani v krajevnih skupnostih organizirajo komunalne, stanovanjske, gospodarske, socialne, zdravstvene, kulturne in prosvetne, vzgojne in druge dejavnosti za zadovoljevanje svojih potreb ter potreb družin in gospodinjstev kakor tudi razvoj naselja. Tako že ta ustava izpostavlja skupne interese in potrebe ljudi kot temelj za združevanje ljudi v krajevno skupnost oziroma temeljno merilo za njeno oblikovanje.

Razvoj krajevne samouprave je ob krepitvi samoupravnega družbenoekonomskega in političnega položaja delavcev v združenem delu že pred sprejetjem ustave v letu 1974 dosegel takšno stopnjo, da je zahtevala spremembe in dopolnitve

ustavnih določil o krajevni skupnosti, s katerimi naj bi omogočili njihov še hitrejši in vsestranski napredek. Te delne spremembe so bile opravljene z ustavnimi dopolnili 1971. Skupaj z ustavo 1974, sistemskimi zakoni (predvsem zakonom o združenem delu) in ne nazadnje z znano študijo Edvarda Kardelja »Smeri razvoja« so prispevek k oblikovanju krajevne skupnosti kot pomembnega dela družbenoekonomskega in družbenopolitičnega odnosa v občini in družbi nasploh, kot vsebolj humani skupnosti solidarno povezanih ljudi, ki sodelujejo pri razreševanju družbenih vprašanj tako v kraju bivanja kot tudi širše.

Tako se je položaj delovnih ljudi in občanov v krajevni skupnosti močno okreplil. Nič več nimam pretežno komunalno potrošniškega karakterja. Odpravlja dvojnost osebnosti – osebnost človeka proizvajalca in občana potrošnika – in jo združuje v enotno samoupravno osebnost. Vzpostavlja se integralni odnos med delom in eksistenčo, organizacijo združenega dela ter krajevno skupnostjo. Samoupravljanje v krajevni skupnosti in združenem delu pa je temelj in izhodišče za uresničitev neposrednega in skupnega delegatskega odločanja v samoupravni občini in širših skupnostih.

Krajevne skupnosti, kakršne so se razvile tudi na območju

naše občine, so bile zelo različne po številu prebivalcev, njihovi socialni strukturi, obsežnosti in oblikovanosti prostora itd. Zato ni slučaj, da se je tudi skozi navedene in druge značilnosti krajevne skupnosti pričelo preučevanje, kakšne naj bodo krajevne skupnosti, da bi kar najbolj opravljale svoje osnovno vlogo v političnem sistemu.

V občini Bežigrad je leta 1974 delovalo 11 krajevne skupnosti, ki so bile po vseh karakteristikah zelo različne in po tipih tako mestne kot predmestne, pa tudi vaške. Ob tem se je postavilo vprašanje, kaj storiti (stvar je bila inicirana kot enotna aktivnost Ljubljane, pa tudi širše), da bi krajevne skupnosti postale resnična in realna možnost takšnega povezovanja in organiziranja občanov, da bi bil zagotovljen njihov neposreden vpliv na urejanje osnovnih življenjskih vprašanj v skupnostih samih in preko delegatskega sistema v širših družbenopolitičnih skupnostih. Na teh osnovah je bila zasnovana skupna akcija preoblikovanja krajevne skupnosti v Ljubljani in tako tudi v Bežigradu. Na osnovi analiz in ocen stanja v posameznih krajevne skupnosti je bilo najprej število skupnosti povečano od 11 na 16 in kasneje od 16 na sedanjih 28 krajevne skupnosti. Današnje stanje je podano v naslednji preglednici:

Naziv krajevne skupnosti	Št. prebivalcev
A. T. LINHART	764
BERIČEVO-BRINJE	561
BEŽIGRAD I	1708
BEŽIGRAD II	2104
BORIS KIDRIČ	2027
BORIS ZIHERL	3543
BRINJE	3696
ČRNUČE GMAJNA	2913
DOL	1145
FRANC RAVBAR ČRNUČE	2089
IVAN KAVČIČ-NANDE	3526
JEŽICA	1014
JOŽE ŠTEMBAL	3550
KOROŠKIH PARTIZANOV	1825
MIRAN JARC	1852
NADGORICA-JEŽA	1277
PODGORICA-ŠENTJAKOB	1167
REZKE DRAGAR	1474
SAVLJE-KLEČE	920
SAVSKO NASELJE I	1805
SAVSKO NASELJE II	2101
SAVSKO NASELJE III	2156
7. SEPTEMBER	3720
STADION	2001
STOŽICE	2275
TOMAČEVO-JARŠE	2040
TRIGLAV	2352
URŠKE ZATLER	3080
SKUPAJ	58685

Aktivnost pri preoblikovanju je imela svoje pozitivne, pa tudi negativne posledice. Naj omenimo samo nekatere. Med pozitivno lahko štejemo brez dvoma večje angažiranje širokega kroga občanov pri reševanju družbenih zadev, možnosti večjega in ustrežnejšega izražanja avtentičnih interesov ljudi, večji skupni nadzor nad izvajanjem sprejetih programov itd. Slabe posledice teh sprememb pa so premajhna preučitev situacije pred odločitvijo o preoblikovanju, kampanjsko izvedena akcija preoblikovanja, nesporazumi v zvezi z ustvarjanjem in zagotavljanjem pogojev za delovanje krajevne samouprave itd.

Ne glede na to, da ob ocenah teh aktivnosti večkrat prevladujejo slabe izkušnje, slabe strani teh aktivnosti, ne bi smeli pritrčiti tistim, ki menijo, da je bila to zgrešena akcija. Zgrešena je bila in bo tudi v bodoče, če bomo obremenjeni še vedno in preveč s pojmovanjem krajevne skupnosti kot »malih občin«, kot institucij, katerih sinonimi so mogočne zgradbe in ne dejavnosti – programi, velik »proračun« in ne napor, da se v okviru materialnih možnosti (ki so v tem trenutku omejene) zadovoljujejo interesi in potrebe občanov itd. Ocene o zgrešenosti takšnih naporov bodo prisotne toliko bolj, kolikor bo takšna dejavnost tudi v naprej premalo preučena, kampanjska akcija. To mora biti naša programska in operativna stalnica, pri čemer so potrebni vsakodnevni napor, da krajevne skupnosti vse bolj postajajo tesna zveza občanov, medsebojno povezanih pri razreševanju skupnih problemov.

TEMELJI SAMOUPRAVNE ORGANIZIRANOSTI IN DELEGATSKEGA SISTEMA V KRAJEVNI SKUPNOSTI

Z ustavo sicer ni predpisana enotna organiziranost krajevne skupnosti, temveč je uveljavljeno načelo samoorganiziranosti, vendar pa tako ustava kot nekateri zakoni in družbenopolitični dokumenti postavljajo enotne temelje samoupravne organiziranosti krajevne skupnosti, nekatere oblike in organi pa so z zakoni predpisani kot obvezni oziroma nujni (npr. delegacije, komiteji za SLO in DS, poravnalni sveti).

Uresničevanje vloge in funkcij krajevne skupnosti je po eni strani odvisno od organiziranosti in učinkovitega delovanja družbenopolitičnih organizacij (pa tudi družbenih organizacij in društev), po drugi strani pa od samoupravne organiziranosti delovnih ljudi in občanov v krajevni skupnosti in od ustrezne postavitve temeljev delegatskega sistema v krajevni skupnosti ter v skladu s tem od vsebine in učinkovitosti samoupravnega in delegatskega delovanja delovnih ljudi in občanov.

Samoupravno organiziranost krajevne skupnosti določa njen statut, ki opredeljuje tudi pristojnosti, pravice in dolžnosti posameznih oblik organiziranosti in organov krajevne samouprave.

Zbori delovnih ljudi in občanov so najširša oblika samoupravljanja in odločanja v krajevne skupnosti. Na zborih razpravljajo in odločajo o najpomembnejših zadevah v krajevni skupnosti, oblikujejo smernice in stališča za delo delegacij, pomembni pa so tudi za obveščanje občanov. Zbori delovnih ljudi in občanov so učinkoviti, če ne obsegajo prevelikega območja, če se ukvarjajo z resnično pomembnimi vprašanji in če se na njih sprejete odločitve ali pobude na odločitve uresničujejo.

Zbrani podatki kažejo, da je bilo v času od 1. 1. 1983 do 1. 6. 1984 v naših krajevne skupnosti organiziranih 75 zborov delovnih ljudi in občanov, ki se jih je udeležilo 4006 krajanov. Pri tem moramo navesti, da krajevne skupnosti A. T. Linhart, Boris Kidrič in Boris Ziherl, niso imele nobenega zbora. Druge krajevne skupnosti so imele enega pa tudi do dvanajst, oziroma 2,7 zbora za vse krajevne skupnosti v občini; glede na udeležbo pa je to v povprečju 143 krajanov na zbor.

Značilno je, da je udeležba na posameznih zborih močno nihala in sicer od približno 25 v krajevni skupnosti Bežigrad II do okoli 1600 (ulični zbori) v krajevni skupnosti Tomačevo-Jarše. Različno močno udeležbo lahko pripišemo aktualnosti obravnavane problematike, o pomembnosti vprašanj za življenje in razvoj krajevne skupnosti. Glede na pomembnost vprašanj kaže tudi vsebina dnevnih redov, kjer je bilo v največ in to v dvanajstih krajevne skupnosti obravnavan program dela, poročila o delu, finančna poročila in kadrovska vprašanja za organe krajevne skupnosti. Zato je bila tudi udeležba na teh zborih visoko nadpovprečna, saj je bilo v krajevni skupnosti Tomačevo-Jarše 1600 udeležencev, v Jože Štembal 420, Stadion 105, v Franc Ravbar črnuče 98 itd. Osem krajevne skupnosti je obravnavalo vprašanja komunalnega urejanja prostora, od katerih je bila najštevilnejša udeležba v krajevni skupnosti Beričevo-Brinje in to 300 krajanov, v Brinju 200, v Stadionu okoli 100 itd. Osnutke zakonov, odlokov, družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov je obravnavalo sedem krajevne skupnosti. V krajevni skupnosti Tomačevo-Jarše je bilo po zbranih podatkih največ udeležencev, nato sledijo krajevne skupnosti Triglav in Savsko naselje II.

O izgradnji sosesk so razpravljali v šestih krajevne skupnosti, v petih so obravnavali statute in druge samoupravne akte krajevne skupnosti, prav tako v petih pa tudi kandidacijske postopke za izvedbo volitev. V eni ali dveh krajevne skupnosti je bilo obravnavano planiranje (Savljje-Kleče in Podgorica-Šentjakob), s podpovprečno udeležbo; kmetijska problematika (Beričevo-Brinje s 300 udeleženci in Savljje-Kleče s 40 udeleženci); pregled organizacije SLO in DS v krajevni skupnosti Rezke Dragar se je udeležilo 85 krajanov; drugi zbori, ki so obravnavali izboljšanje preskrbe oziroma preprečevanje kaznivih dejanj v krajevni skupnosti med dopusti so bili še v krajevne skupnosti Miran Jarc oziroma Jože Štembal.

Ugotovimo lahko,

– da zavest o potrebnosti odločanja o najpomembnejših vprašanjih za življenje in razvoj krajevne skupnosti v okviru zbora delovnih ljudi in občanov, še ni prodrla do vseh, tako tistih, ki so dolžni organizirati take zbere kot tudi tistih delov-